

ŽIDOVSKÝ SVĚT V KOSTCE

Noviny 2.D

Adolfová Zuzana, Coufalová Laura, Crhonková Anežka, Doležel Jan, Doleželová Lenka, Dvořáčková Petra, Gregorová Laura Lynn, Hladký Tadeáš, Jarošová Linda, Jursová Linda, Kalousová Saša, Karabcová Simona, Kravchenko Jaroslav, Kulová Kateřina, Neradilová Julie, Novotný Miroslav, Pacasová Kateřina, Phamová Laura, Pokruta Matěj, Salcburger Michal, Schick Štěpán, Stejskal Tom, Střítecký Daniel, Svoboda Matyáš, Szabó Matyáš, Šíma Vítězslav, Šlégrová Denisa, Teplá Jana, Wolf Michal, Zbořil Lukáš, Zeman Martin, Zoubek Richard

Slovo úvodem

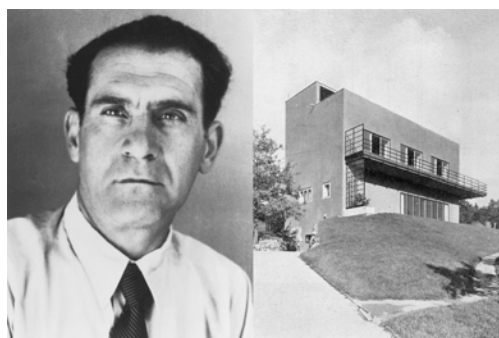
Drazí čtenáři,
historie i současnost židovské komunity v Brně je nejen nesmírně bohatá a silná, ale bohužel i bolestná. Všechny tyto aspekty si budeme moct připomenout v tomto vydání časopisu, který připravila 2.D.

Většinu článků spojuje jako nit jedno město, Brno. Věděli jste například, že Masarykova ulice se dřív jmenovala Židovská? Pokud ne, tak tuto a mnohem víc zajímavostí najdete v článku o historii židovského Brna. Doufáme, že toto ponoření do dějin Vám přinese hlubší pochopení dalších článků i současných událostí.

Z moderní historie se můžete těšit na téměř neuvěřitelný životní příběh architekta a kreslíře Otty Eislera, který by mohl inspirovat celovečerní film. Dozvíte se o jeho osudech nejen během druhé světové války a poté se podíváme na funkcionalistickou stopu, kterou zanechal na současné podobě Brna.

Věříme, že vám všechny články nabídnou nejen nové informace, ale také podněty k zamyšlení. Za všechny autory jednotlivých článků můžeme říct, že jsme si uvědomili, jak důležité je nezapomínat na tragické události historie a být na pozoru, aby se tyto tragické události neopakovaly.

Děkujeme, že čtete.

Julie Neradilová, Kateřina Pacasová

Historie a současnost

Počátek Židů v Brně

První zmínky o Židech v Brně pocházejí z doby vlády Přemysla Otakara II., kdy dostali určitou míru uznání a ochranu. Židovská čtvrť se nacházela poblíž dnešní Masarykovy ulice a Zelného trhu. Byli ale odděleni od běžné populace (vlastní škola, hřbitov, atd.) Jejich populace čítala přibližně 600 až 800 Židů.

V roce 1454 byli Židé na základě dekretu Ladislava Pohrobka vypovězeni z Brna a z dalších královských měst. Při odchodu zde museli zanechat majetek. Ze synagogy se stal kostel sv. Máří Magdalény.

Znovuoživení

Během 17. století obdrželi Židé povolení účastnit se trhů, ale pobyt měli stále zakázaný. Po roce 1848 získali Židé plná práva, což oživilo židovskou komunitu v Brně. V roce 1938 dosáhl jejich počet 12 000 členů. Podílejí se na rozvoji průmyslu a vzdělávání.

Dopady holocaustu

Dobu druhé světové války přežilo v Brně pouze asi 700 Židů a většina synagog byla spálena.

Současnost

Po válce byla židovská obec v Brně obnovena. Z původních synagog se dochovala pouze modernistická synagoga na ulici Skořepka, která prošla rekonstrukcí a stále se využívá. Židovský hřbitov se nachází v Nezamyslově ulici v Židenicích.

Významné židovské památky v Brně

Synagoga Agudas Achim

Synagoga Agudas Achim, nacházející se na ulici Skořepka 13, je jedinou dochovanou synagogou v Brně. Byla postavena v roce 1936 podle návrhu architekta Otto Eislera.

Židovský hřbitov v Židenicích

Židovský hřbitov se nachází na ulici Nezamyslova. Byl založen v roce 1852 a díky své rozloze 29 500 m² je největším moravským židovským hřbitovem. Leží zde více než 11 000 hrobů.

Vila Tugendhat

Vila Tugendhat se nachází na Černopolní ulici a je zapsána na seznamu světového dědictví UNESCO. Byla postavena v roce 1930 podle návrhu architekta Ludwiga Miese van der Rohe pro manžele Grete a Fritze Tugendhatovy, a i na dnešní dobu je to velice moderní stavba.

Vila Stiassni

Vila Stiassni se nachází na Hroznové ulici a byla postavena v roce 1929 podle návrhu architekta Ernsta Wiesnera pro manžele Alfreda a Herminu Stiassni. Vila je obklopena rozlehlou zahradou s bazénem, skleníky, stájí i tenisovým kurtem. Rodina zde žila pouze do roku 1938, kdy kvůli druhé světové válce museli uprchnout. Nyní se dá do vily zajít na prohlídku, stavět se na zákusek do místní kavárny nebo si pronajmout dobový tenisový kurt.

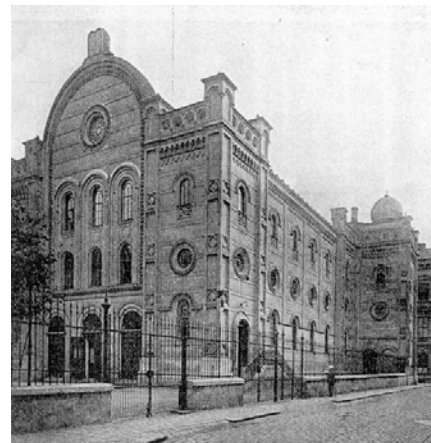
Michal Wolf, Tadeáš Hladký, Richard Zoubek

SYNAGOGY V BRNĚ

Dne 2.5. 2025 jsme v rámci programu Židovské Brno navštívili místa, kde dříve stály synagogy. Byly celkem tři, ale až na jednu se dodnes nedochovaly. Jmenovaly se: Velká a Nová synagoga a synagoga Agudas Achim. Navštívili jsme i vnitřní prostory poslední řečené synagogy, která je aktivně využívána dodnes. V následujících odstavcích vám je všechny blíže představíme.

Velká synagoga

Nacházela se v dnešní čtvrti Trnitá. Byla postavena v roce 1855 v novorománském stylu. Byla vypálena nacisty v březnu roku 1939. Zajímavostí je, že to byla druhá veřejná budova která byla elektrifikovaná.

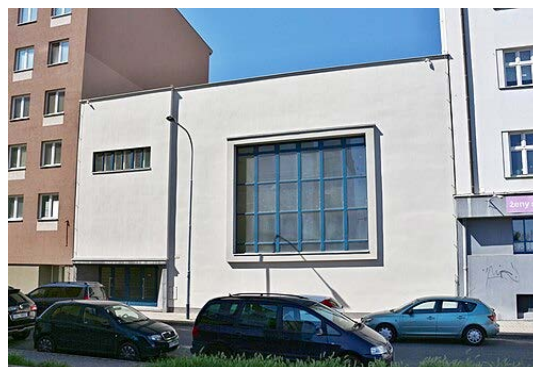

Nová synagoga

Z důvodu nedostačující kapacity bylo nutné postavit novou synagogu. Byla postavena na ulici Koliště v roce 1906. Za doby nacistů sloužila jako sklad zabaveného židovského majetku. Na přelomu let 1985 a 1986 byla stržena.

Agudas Achim

Synagoga stojící v ulici Skořepka byla navrhuta židovským architektem Ottou Eislerem v roce 1934. Za styl, ve kterém bude postavena, zvolil funkcionalismus. Díky střídmemu vzhledu tohoto stylu neprovokovala budova nacisty, a tak se dochovala do dnešního dne. Pravidelně se zde konají bohoslužby i další náboženské obřady.

Matěj Pokruta, Miroslav Novotný

Bývalé židovské vily v Brně

Vila Stiassni

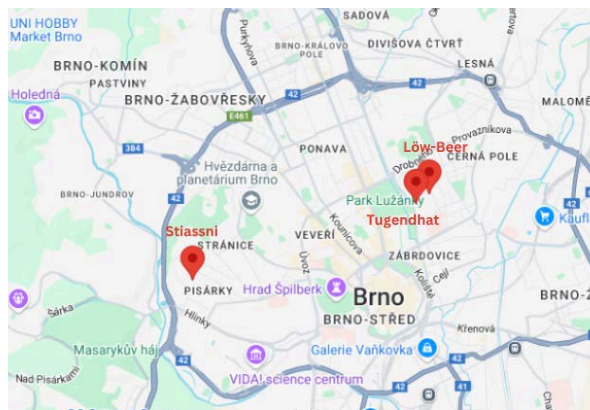
Vila Stiassni byla postavena v roce 1927 pro textilního podnikatele Alfreda Stiassniho a jeho ženu Hermine. Patřili k významné židovské rodině, která se velkým dílem podílela na rozvoji brněnského průmyslu. Po okupaci roku 1939 museli Stiassni emigrovat do Brazílie. Vila byla zabavena nacisty a po válce sloužila jako vládní objekt. Dnes je přístupná veřejnosti a připomíná osud mnoha židovských rodin, které kvůli nacismu přišly o domovy.

Vila Tugendhat

Vilu Tugendhat navrhl slavný architekt Ludwig Mies van der Rohe pro Gretu a Fritze Tugendhatovy, židovské manžele z bohatých průmyslových rodin. Dokončena byla v roce 1930 a dnes je památkou UNESCO. Tugendhatovi museli v roce 1938 uprchnout před nacisty. Vila byla zabavena a interiér zničen. Dnes je po rekonstrukci otevřena veřejnosti a ukazuje nejen svou jednoduchou krásu, ale připomíná i tragickou dobu pro židovskou komunitu města Brna.

Vila Löw-Beer

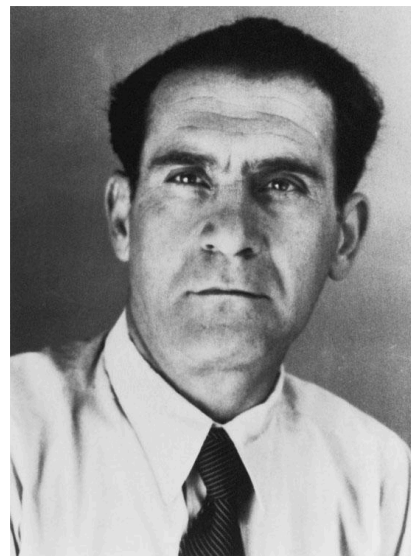
Vilu Löw-Beer si nechal postavit bohatý židovský továrník Moric Löw-Beer. Jeho dcera Greta zde vyrůstala, než se provdala za Fritze Tugendhata. Vila se nachází hned vedle slavnější vily Tugendhat. Za války byla zabavena a po roce 1945 znárodněna. Dnes slouží jako muzeum a připomíná životní styl židovských rodin, které tvořily důležitou součást brněnské historie.

Šíma Vítězslav, Lukáš Zbořil

Otto Eisler, architekt brněnské synagogy

Otto Eisler (1893–1968) byl významný brněnský architekt meziválečné moderny, jehož práce byla publikována i v zahraničí. Narodil se v židovské rodině v Bystřici nad Pernštejnem a vyrůstal v Brně, kde studoval na reálce a poté architekturu na Německé technické škole. Další vzdělání získal ve Vídni a ve Výmaru u Waltera Gropiuse.

Po návratu do Brna si otevřel vlastní architektonickou kancelář a úzce spolupracoval se svými bratry, kteří vlastnili velkou stavební firmu. Jeho architektonická tvorba se naplno rozvinula ve 30. letech a vyznačovala se puristickou elegancí, kvalitními materiály a smyslem pro detail. Mezi jeho nejznámější stavby patří nájemní domy v Údolní a Botanické ulici, „Dům pro dva mládence“ a židovská modlitebna Agudas Achim – významné dílo moderní sakrální architektury.

Roku 1939 byl Otto spolu s bratry zatčen gestapem a později uprchl do Norska. Po obsazení Norska byl však zadržen a deportován do Osvětimi, kde se setkal s bratrem Mořicem. Oba přežili pochod smrti i pobyt v Buchenwaldu a jako jediní z bratrů přežili válku.

Po roce 1945 se vrátili do Brna a obnovili podnikání. Otto vedl krátce dřevařský podnik, navrhoval obytné stavby a po roce 1948, kdy došlo ke znárodnění firem, se věnoval práci pro Botanickou zahradu Masarykovy univerzity a zoologickou zahradu. Architektura zůstala jeho vášní a ve svém domě vedl ateliér, kde se scházeli významní brněnští architekti.

Dům pro dva mládence v Neumannově ulici

Eisler byl kulturně i odborně činný, miloval botaniku, zoologii, sbíral umění a knihy, kreslil a vyřezával. Jeho dům byl před válkou místem setkávání brněnské intelektuální elity. Zemřel v roce 1968 v Brně a je pochován na židovském hřbitově.

Jana Teplá, Laura Lynn Gregorová

Hebrejšťina

Historie hebrejšťiny

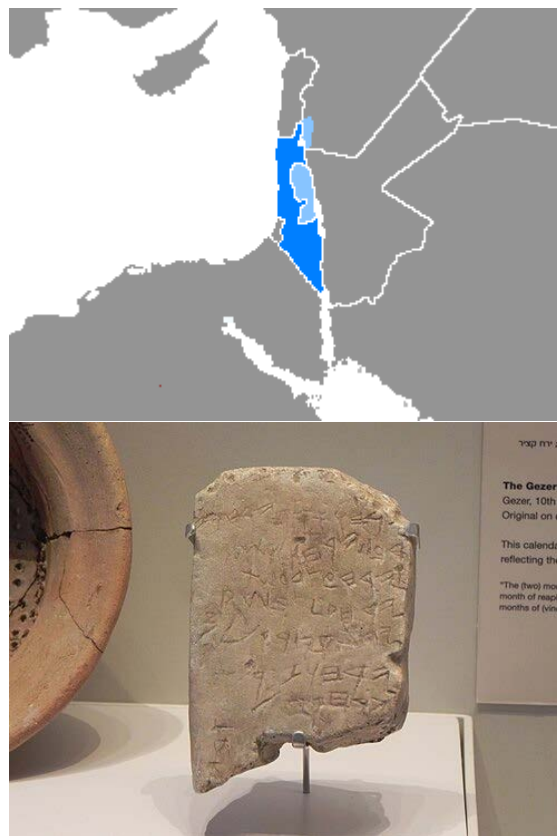
Hebrejšťina v dnešnej dobe obsahuje všetky vývojové varianty. Od starovekej hebrejšťiny přes biblickou až po moderní hebrejšťinu, kterou se mluví v dnešní Izraeli. Hebrejšťina se řadí do afroasijských semitských jazyků. Nejstarší hebrejšťanské dochované texty pocházejí z 10. století př. n. l. a řadí se mezi ně gezerský kalendář. V dnešní době mluví hebrejšťsky zhruba pět milionů lidí.

Jak vznikla hebrejšťina

Výraz hebrejšťina je odvozen od řeckého slova hebrajos, kterým Řekové a Římané označovali Židy. Samotní Židé svůj jazyk označují ivrit.

Dělení hebrejšťiny

Hebrejšťina se dělí na biblickou, kterou se začalo mluvit až ve 3. století př. n. l. a na moderní hebrejšťinu, která vzniká ke konci 19. století. Tento jazyk pomohl obnovit Eliezer Ben Jehuda.

Písmo

Hebrejšťanské písmo vychází z fénického písma. V dnešní době se používá kvadrátní písmo. Hebrejšťsky se píše zprava doleva. Mají vlastní abecedu, která obsahuje 22 písmen, která jsou všechna souhlásky, protože samohlásky se vyznačují jen ve zvláštních případech.

Jazykové okénko

Pojmy **holocaust** a **šoa** se považují za synonyma, ale jsou mezi nimi určité rozdíly. Slovo holocaust (z řec. holos = celý, úplný; kausis = spalování; doslova tedy „úplně spálený“) původně označovalo hromadnou oběť při náboženských obřadech, později také vyhlazovací činy znamenající naprostou zkázu, pogrom, masakr. V současné době pojmenovává systematické vyvraždění šesti milionů Židů v období před 2. světovou válkou a během ní. Zato slovo **šoa** (z hebrejského שוא = zlo, nespravedlnost) se používá hlavně v židovském a izraelském prostředí. Zdůrazňuje specifickou zkušenost židovského národa. Je to termín, který se snaží vyhnout eufemismům a „zjemňujícím“ výrazům.

Genocida (z lat. genus = rod, národ; caedere = ubíjet, vraždit) je zločin proti lidskosti definovaný mezinárodním trestním právem jako úmyslné a systematické zničení, celé nebo části, etnické, rasové, náboženské nebo národnostní skupiny. Rozdíl mezi holocaustem a genocidou je ten, že holocaust je konkrétní historická událost a genocida je obecný pojem.

Petra Dvořáčková 2.D

Zdroje: Genocida – Sociologická encyklopedie
Holocaust – Sociologická encyklopedie
Genocida – Wikipedie
Holokaust – Wikipedie

Školní výlet do Terezína, místa hrůzy...

Ve středu 7. května jsme s naší třídou jeli na školní výlet do Terezína, města, které bylo jedním z koncentračních táborů druhé světové války. Cílem výletu bylo lépe porozumět událostem, které se zde v minulosti odehrály, a jejich okolnostem. Pro nás studenty je důležité vidět taková místa na vlastní oči a nejen ze stránek učebnic.

Z Brna jsme vyjžděli brzy ráno a po čtyřech hodinách jsme dorazili do budovy v židovském ghettu. Tam jsme začali náš program, který odstartoval úvodní prezentací, abychom si ujasnili nejobecnější okolnosti koncentračních a vyhlazovacích táborů. Poté si nás převzal první průvodce, který nás provedl celým areálem ghetta a velmi poutavě vyprávěl o historii tohoto místa. Navštívili jsme Muzeum ghetta s výstavou obrázků tamních dětí. Prohlédli jsme si zavazadla Židů, dětmi vytvořené časopisy a seznamy transportovaných dětí. Také jsme se podívali na náměstíčko, pokoje, ve kterých přebývali většinu času, a navštívili krematorium, které v nás zanechalo silný dojem.

Pak si nás převzal druhý průvodce a přesunuli jsme se do Malé pevnosti, která sloužila jako věznice gestapa. Pan průvodce nám ukázal vězeňské cely, samoty, umývárny, popraviště, marodky, falešné holírny, toalety atd.

Nejvíce nás zasáhla návštěva cely pro Židy, ve kterých pobývalo kolem 90 mužů a trávili zde i několik týdnů v naprosté tmě, s nedostatkem kyslíku a bez jídla. Pan průvodce nám řekl: „Vězni zde chodili dokola, aby se vystřídal u malého okýnka s přívodem vzduchu. Nespali, nebo spali za chůze. Kdo upadl, byl ušlapán nebo se udusil.“ Jeho slova v nás vyvolala pocit tísně, jelikož jsme se zde už v počtu 30 lidí mačkali tělo na tělo.

Poté jsme se již odebrali k autobusu. Výlet nebyl jeden z těch, při kterých se stmeluje školní kolektiv, ale byl velmi důležitý.

Pomohl nám pochopit, co všechno se v Terezíně odehrálo a proč je důležité si tyto události stále připomínat.

Kateřina Kulová, Štěpán Schick

Tichá připomínka osudů brněnských Židů

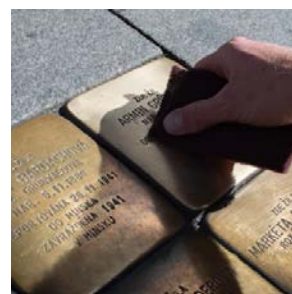
V brněnských ulicích tiše připomínají životy, které přerušila nenávist.

V brněnských ulicích jsou nenápadné, a přesto silně působivé malé kovové destičky vsazené do chodníků – kameny zmizelých, známé také jako Stolpersteine. Název kameny zmizelých odkazuje na projekt Židovského muzea v Praze Zmizelí sousedé a dnes se používá jako označení kamenů pokládaných napříč celou Českou republikou.

Projekt vzniká za spolupráce Židovské obce Brno, pamětníků, škol i veřejnosti. Kameny zmizelých nejsou jen připomínkou obětí holocaustu – jsou výzvou k tomu, abychom nezapomínali. Připomínají tragické osudy židovských obyvatel, kteří byli během druhé světové války perzekvováni, deportováni a často zavražděni v nacistických koncentračních táborech. Za každým jménem, které čteme na dlažbě, byla živá osoba se svým příběhem.

Zajímavou součástí brněnského projektu je také možnost adoptovat kámen zmizelého. Adoptováním se rozumí nejen finanční podpora vzniku konkrétní pamětní destičky, ale i dlouhodobý závazek starat se o její stav. Jednotlivci, školy nebo organizace si mohou vybrat osobu, jejíž památku chtějí uctít, a pomoci tak nejen s pokrytím nákladů na výrobu a pokládku, ale také s následnou péčí – pravidelným čištěním kamene a udržováním jeho čitelnosti.

Za iniciativou tohoto mezinárodního projektu stojí německý umělec Gunter Demnig, který od 90. let pokládá tyto pamětní kameny po celé Evropě. Každý kámen nese jméno, datum narození a osud konkrétní osoby – obvykle před domem, kde naposledy dobrovolně žila. V Brně se první kameny objevily v roce 2010. V současnosti naleznete na území Brna více než 300 kamenů zmizelých a průběžně přibývají další.

Brno, stejně jako mnohá jiná evropská města, si skrze tyto kameny klade za cíl připomenout si minulost a zabránit jejímu opakování. Kameny zmizelých nejsou okázalé, ale svou tichou přítomností nutí kolemjdoucí zpomalit a zamyslet se.

Karabcová Simona, Adolfová Zuzana
2.5.2025

Památník obětem holocaustu

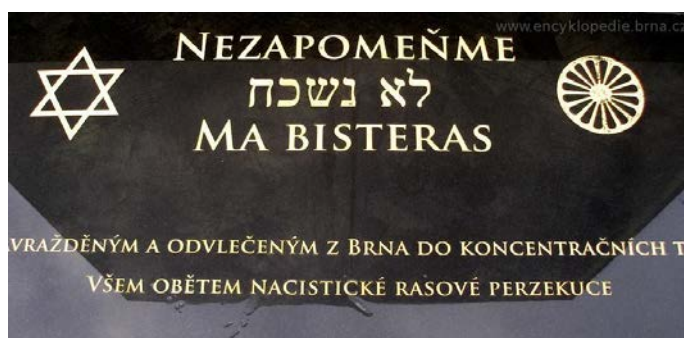
Na brněnském náměstí 28. října stojí památník obětem holocaustu, který připomíná židovské a romské oběti nacistické perzekuce. Byl odhalen v roce 2014 a je dílem výtvarníka Daniela Václavíka.

Památník má podobu černé kamenné krychle o hraně 3,14 metru, což je zaokrouhlené Ludolfovo číslo. Krychle stojí na podstavci v mělkém bazénu s vodou, po stranách krychle stéká voda. Na dně bazénu je nápis „Nezapomeňme“ v češtině, hebrejštině a romštině, vedle něj jsou symboly šesticípé hvězdy a romského kola.

Václavík Ludolfovým číslem symbolizuje neustále se opakující lidské utrpení, stékající vodou naopak odpuštění a očištění.

Město Brno dalo na stavbu památníku 3,7 milionu korun.

O židovské svatbě (Nisuin)

Průběh

Svatba začíná podpisem ketuby ženichem a dvěma svědky. Následně do oddělené místnosti, kde čeká nevěsta se svou a ženichovou matkou, přivedou otcové snoubenců ženicha. Ten nevěstu zahálí závojem a odejde pod chupu, kam nevěstu dovedou obě matky.

Snoubenci jsou svými rodiči, kteří drží v rukou zapálené svíce, doprovázeni i pod chupou, kde nevěsta obejde ženicha třikrát nebo sedmkrát a následně si stoupne po jeho pravici.

Po požehnání nad vínem rabín recituje požehnání nad erusin, ženich a nevěsta vypijí víno a následuje obřad kidušin, při kterém ženich pronáší: „*Hle tímto prstenem jsi mi zasvěcena podle zákonů Mojžíše a Izraele*“ a dává nevěstě na ukazováček pravé ruky prsten.

Po přečtení ketuby oddávajícím (často rabínem), uchopí ženich ketubu do pravé ruky, od něj ji rovněž do pravé ruky převezme nevěsta. Následně se po recitaci sedmi požehnání ženich s nevěstou napijí vína a ženich rozšlápne sklenici, přičemž přítomní zvolají „*Mazal Tov!*“. Nakonec jsou ženich s nevěstou doprovázeni svědky do místnosti, kde zůstanou o samotě jako muž a žena a mohou porušit půst.

Předměty

Chupa (na prvním obrázku) je baldachýn, pod kterým se odehrává většina svatby a je držen čtyřmi svobodnými muži. Symbolizuje společný domov manželů a tedy i první vstup ženy do domova muže. Chupa také vytváří rituální prostor pro posvěcení - kidušin.

Další důležitou částí svatby je samotná ketuba (na druhém obrázku), svatební smlouva, která stanovuje povinnosti manžela vůči své ženě. Po podpisu dvou svědků ji manžel předá manželce a u té zůstane; Pokud by mělo dojít k rozvodu, manželka ketubu předá zpět do manželovy rodiny a tím je sňatek ukončen.

Tradice

Podle židovského náboženského práva jsou muži povinni se co nejdříve po dovršení dospělosti oženit, na rozdíl od žen, které se nejsou povinny vdát, přestože je to obecně doporučováno.

Svatbě dříve předcházely zasnuby, které se odehrávaly u rodičů nevěsty za přítomnosti svědků a byly doprovázeny hostinou. Po zasnoubení se žena brala jako vdaná a zůstala u svých rodičů až do svatby. Ve středověku byly ceremonie zasnub a svatby spojeny do jedné.

Před samotnou svatbou ještě nevěsta vstoupí do rituální lázně a na poslední sabat před svatbou je ženich vyvolán k čtení Tóry. Do začátku svatby se oba snoubenci postí.

ŽIDOVSKÝ HŘBITOV BRNO

Historie

Původní židovský hřbitov se nacházel na místě dnešního hlavního nádraží. Po vyhnání Židů z města v roce 1454 byl tento hřbitov zničen. Zpět do Brna se mohli Židé vrátit až po roce 1848, ale neměli kam pohřbívat, proto zakoupili dvě parcely v Brně-Židenicích. Zde postavili v roce 1852 jednoduchou obřadní síň, márnici a zahájili provoz hřbitova.

Pohřeb

Zaopatřit zemřelého je bráno jako velká pocta. Po rituálním omytí je tělo obléknuto do bílého rubáše. Muži jsou navíc zahaleni do modlitebního pláště. Poté je mrtvý vložen do prosté borovicové rakve. Zemřelému je pod hlavu vložen sáček s hlínou přivezenou z Izraele. Rakev je spuštěna do

hrobu a většinou před ročním výročím úmrtí je postaven náhrobek, který má zajistit, aby jméno zemřelého nebylo zapomenuto.

Náhrobky a symboly

Kromě jména jsou na náhrobech také nápisy chvalořečící život a skutky zemřelého. Na některých se kromě Davidovy hvězdy objevuje i jiná židovská symbolika. Nevyskytuje se však v takové míře jako na starobylých hřbitovech.

Typickými symboly, které se tu nachází, jsou:

- symbol konvičky – levitská souprava sloužící pro rituální očistu rukou v synagoze před kněžským požehnáním,
- přesýpací hodiny s křídly – symbolizují vymezený čas, zakončení života smrtí,
- žehnající ruce – potomek kněží (kohenů) z kmene Levitů v linii Árona a jeho synů,
- podané ruce – symbolizují opětovné shledání.

Hřbitov dnes

Od založení hřbitova tu bylo pohřbeno více než jedenáct tisíc lidí, mnoho z nich jsou známé osobnosti, jako herec Hugo Haas nebo továrnícká rodina Löw-Beer. Židovský hřbitov v Brně je v současnosti největším židovským hřbitovem na Moravě i ve Slezsku, který je dodnes funkční. Je nejstarším hřbitovem v Brně, přestože mezi židovskými hřbitovy se řadí mezi ty nejmladší.

Michal Salcburger, Jaroslav Kravchenko

SLYŠELI JSTE NĚKDY O ŠAKŠUCE?

Přečtěte si náš článek, kde se dozvíte o tomto a dalších židovských receptech.

Začneme tím nejdůležitějším – lidé vyznávající judaismus to se stravováním nemají lehké. Potraviny se podle souboru pravidel kašrut rozdělují na košer a trejfe, také mají zakázáno konzumovat krev, jelikož je považována za nositelku života. Dále nesmí kombinovat mléko a maso, jelikož ve 2. knize Mojžišově je psáno: „Nebudeš vařit kůzle v mléce jeho matky.“

Košer jsou čisté a vhodné potraviny a trejfe jsou naopak zakázané. Tato pravidla pochází z dávné historie, kdy lidé žili v horších podmínkách a museli více dbát na hygienu a trvanlivost potravin. Třeba zrovna maso je zajímavá kategorie – Židé mohou konzumovat pouze větší zvířata, která musí být zároveň přezvýkavci a sudokopytníci. Tohle má také svůj význam. Žvýkání je symbol moudrosti a rozdělené kopyto sudokopytníka znamená dvě cesty v životě.

Dále jí jen ryby, které mají šupiny i ploutve a všechnu drůbež. Za trejfe potraviny označují například shnilé ovoce, vepřové, koňské nebo medvědí maso a některé ryby.

A tady vám přinášíme pár receptů:

KUGEL

Co budete potřebovat:

brambory 8–10 ks

mrkev 1–2 ks

cuketa 1–2 ks

cibule 2 ks

česnek 3 stroužky

bylinky

kurkuma mletá 1 lžička

hladká mouka 80 g

vejce 6 ks

rostlinný olej 120 ml

sůl 3/4 lžice

Postup:

1. Brambory a mrkev oloupejte a nastrouhejte do mísy na hrubém struhadle. Cuketu omyjte, v případě potřeby zbavte semínek a také nastrouhejte na hrubém struhadle. Lehce osolte a nechte 5 minut odstát, poté ze zeleniny vymačkejte co nejvíce tekutiny.
2. Cibuli oloupejte a nakrájejte nadrobno. Česnek nasekejte najemno. Bylinky nasekejte nadrobno.
3. Prosejte mouku a smíchejte s vejci, rostlinným olejem, kurkumou, solí a pepřem.
4. Přidejte brambory, mrkev, cuketu, cibuli a bylinky a dobře promíchejte.
5. Vše dejte do vymazaného pekáče a pečte asi 50–60 minut na 180 °C.

ŠAKŠUKA

Co budete potřebovat:

česnek 3 stroužky

vejce 3 ks

cibule 1 ks

bazalka 1 lžička

paprika červená 2 ks

mletá sladká paprika 2 lžičky

loupaná rajčata 1/2 konzervy

Postup:

1. V pánvi rozpálíme olej a cibuli nakrájenou na drobno osmažíme dozlatova.
2. Do pánve přidáme rajčata a za pravidelného míchání smažíme 5 minut. Poté přidáme na drobno nakrájené stroužky česneku, na tenké kostičky nakrájenou papriku, kečup, mletou papriku a bazalku. To vše důkladně promícháme a necháme dusit přikryté na středním ohni okolo 8 minut.
3. Poté uděláme ve směsi důlky a do nich rozklepneme vejce, která nemícháme. Osolíme i opepříme a necháme dusit, dokud nebudou vejce hotová.
4. Šakšuku můžeme podávat s chlebem pita nebo s topinkami.

ŽIDOVSKÉ ROHLÍČKY RUGELACH

Co budete potřebovat:

Sůl 1 špetka

máslo 226 g

cukr krupice 25 g

vanilkový cukr 1 balíček

hladká mouka 320 g

smetanový sýr 227 g

kakao 1/2 lžice

cukr krupice 24 g

skořice mletá 1/2 lžice

vlašské ořechy 28 g

meruňkový džem 1/2 hrnku

Postup:

1. Na těsto si vyšleháme změkklé máslo a změkklý smetanový sýr. Přidáme vanilkový cukr a cukr krupici. Poté přidáme půlku mouky a začneme zpracovávat rukama. Poté těsto přendáme na vál

- a přidáme zbytek mouky. Rukama vypracujeme pěkné těsto. Těsto rozdělíme na tři části, zabalíme do folie a dáme odpočinout do lednice na víc jak 2 hodiny.
2. Zatím si připravíme náplň. Nasekáme si vlašské ořechy na menší kousíčky. Smícháme skořici, kakao, sekané ořechy a cukr dohromady.
 3. Vyndáme těsto z lednice a necháme ho asi 10 minut při pokojové teplotě. Vyválíme na 1,5 mm tenký kulatý plát. Plát potřeme meruňkovým nebo malinovým džemem, ovšem džem nenatíráme ani po okrajích kruhu ani ve středu kruhu. Na natřený džem nasypeme naši oříškovou směs.
 4. Kruh nejdříve rozřežeme na čtvrtiny a každou čtvrtinu ještě rozřízneme na 3 části. Každá část připomíná trojúhelníček. Vezmeme tedy trojúhelníček, na širším konci trojúhelníčku překlopíme oba dva růžky a rolujeme směrem ke zúžené části trojúhelníčku. Vznikne nám rohlíček, který maličko ohneme.
 5. Židovské rohlíčky Rugelach klademe na plech vyložený pečicím papírem. Pečeme na 180 °C asi 25-30 minut. Vyndáme z trouby a posypeme moučkovým cukrem.

Crhonková Anežka, Jarošová Linda

Židé dnes: Jak to vypadá v Izraeli?

Židé, jakožto oběti odvěkého antisemitismu, to nikdy neměli lehké. Nenapomáhá k tomu ani fakt, že se Izrael, domov milionů židů, nachází v oblasti, kde převažují islámské státy - z nichž s některými má Izrael dlouhodobě napjaté vztahy.

Napětí v regionu vyvrcholilo v sobotu 7. října 2023, kdy palestinské teroristické hnutí Hamás zaútočilo na Izrael. Útok byl spuštěn přímo z pásma Gazy. Izrael útok označil za vyhlášení války a okamžitě spustil odvetnou operaci. Tento konflikt trvá již skoro 2 roky, přičemž konec je zatím v nedohlednu.

Nejnovější vývoj z 16. května 2025 ukazuje, že násilí stále eskaluje. Izraelské letectvo přikročilo 15. května k četným úderům druhou noc v řadě, také v noci na středu 14. května si nálety na jihu i severu pásma Gazy podle AP vyžádaly životy nejméně 70 lidí včetně dvou desítek dětí.

Kouř nad táborem Džabálíja po izraelském útoku | Foto: Mahmoud Issa | Zdroj: Reuters

Záchranné akce v sutinách budov pokračují a předpokládá se, že počet obětí ještě vzroste. Sanitární vozy mají také komplikovanou cestu na místa úderů díky destrukci silnic a cest způsobenou útokem Izraele v podobě náletů, dělostřeleckou palbou a dronových útoků.

Kvůli dlouhotrvající izraelské blokádě nemocnice nejsou schopny

poskytovat nutnou zdravotní péči, Izrael totiž od začátku března znemožnil přísun dodávek zdravotnického materiálu a potravin do Pásma Gazy.

Velká část populace v Pásmu Gazy trpí podvýživou, mnohé mezinárodní organizace varují před propuknutím hladomoru.

Od 18. března 2025 zemřely skoro tři tisíce Palestinců, asi 90 procent obyvatel Pásma Gazy opustilo své domovy a dalo se na útěk.

Denisa Šlégrová, Lenka Doleželová

Unikátní festival židovské kultury v Brně

Vážení čtenáři, věděli jste, že se v Brně koná festival židovské kultury? Tento festival se nazývá Štetl Fest a první ročník se konal již v roce 2022. Každoročně se pořádá na přelomu srpna a září. V roce 2025 bude festival probíhat od 27. až do 31. srpna.

Jak již bylo zmíněno, Štetl Fest je mezinárodní multižánrový festival židovské kultury. Jedná se o největší festival židovské kultury v ČR. Získal si též značné renomé i v zahraničí. Hlavním cílem festivalu je šířit myšlenku motta „Důstojnost v rozmanitosti“. Mezi další cíle patří rozšíření povědomí o židovské kultuře, historii a tradicích.

Všechny ročníky se pokaždé drží jednoho hlavního tématu, kterému se většina z akcí věnuje. V předešlém (třetím) ročníku bylo tématem „Židovské trauma v umění: od Kafky k Barbie“. Ročník druhý se pro změnu věnoval tématu „vlaky“, které byly výrazným symbolem utrpení Židů během 2. světové války, jejich odsunu do vyhnanství nebo přímo do koncentračních táborů, ale jsou také prostředkem pomoci současným uprchlíkům před válkou.

Letošní téma nese název „Konec války?“, a to především protože je založeno na konfrontaci s 80. výročím konce 2. světové války. Bude se zabývat důležitými otázkami, například jak se dokážeme z naší i zahraniční historie poučit a zároveň jaký vliv na nás mají války, které do dnešního dne stále probíhají.

V programu letošního Štetl Festu bude obsaženo vše od divadelní inscenace Anna Franková a swingového vystoupení Melody Makers, přes jazz izraelského bubeníka Udiho Shloma, až po besedy s novinářkou Petrou Procházkovou o náboženství a vojenských konfliktech. Festival doplní koncert turecko-židovských písní ve vile Tugendhat, tématické výstavy, komentované procházky po brněnských židovských stopách i společné rituály od pátečního zapalování šabatových svíček po závěrečnou havdalu.

Štetl Fest není pouze obyčejnou oslavou židovské kultury, ale je událostí, kde dáváme prostor hlubšímu zamyšlení nad minulostí. A i v dnešní neklidné době se festival snaží spojovat společnost a volá po toleranci a porozumění napříč různými etniky či náboženskými skupinami.

Závěrem vás chceme pouze pozvat na aktuální ročník Štetl Festu, který se bude konat již od 27. 8. 2025. Doufáme, že se zastavíte!

Matyáš Szabó, Tom Stejskal

Interview

S naší třídou 2.D jsme se v úterý 2. 5. 2025 zúčastnili vzdělávacího programu Židovské Brno, který byl organizován ve spolupráci se spolkem ŠTETL (centrum židovské kultury). Po absolvování programu se nám podařilo zeptat se na pár otázek o judaismu vedoucí centra židovské kultury ŠTETL, paní Barbory Dočkalové, která se nám po čas programu věnovala.

Je to možná poměrně abstraktní otázka, ale co pro vás znamená židovství jako takové?

Židovství je speciální v tom, že to že je někdo židem, může být otázka národnosti anebo příslušnosti k náboženství. Někdo to bere jako jen jednu z těchto možností, někdo jako obě společně v symbióze. Pro mě konkrétně je judaismus kulturně-historická tradice. Příslušnost k židovství je pro mě něco jako rodina. Je pro mě velmi důležitý společenský aspekt a zároveň to chci předávat svým dětem. Jsem ráda aktivní v komunitním životě, protože to opravdu přináší strašně moc radosti. I tady na obci se odehrává spousta aktivit pro děti a pro mládež, abychom je motivovali, aby sem rádi chodili. Takže je tu školka, je tady něco jako skautský oddíl, teensclub a pořádáme příměšťáky, aby se děti potkávaly a měly kamarády už od dětství, protože to je něco, co vám zůstane „na furt“. Opravdu je to taková rodina a to je pro mě mnohem důležitější než samotné náboženství.

Při šabatu by se nemělo jezdit autem, ale co když někdo nebydlí v docházkové vzdálenosti od synagogy?

Judaismus je zvláštní v tom, že spoustu věcí týkajících se morálky nebo dodržování pravidel nechává na vás, na vašem vlastním svědomí, na vašem vlastním rozhodnutí. To znamená, že je to otázka vašich priorit, jestli je pro vás důležitější jít na bohoslužbu, nebo je pro vás důležitější dodržovat pravidlo šabatu o používání motorových vozidel. To si rozhodnete sami.

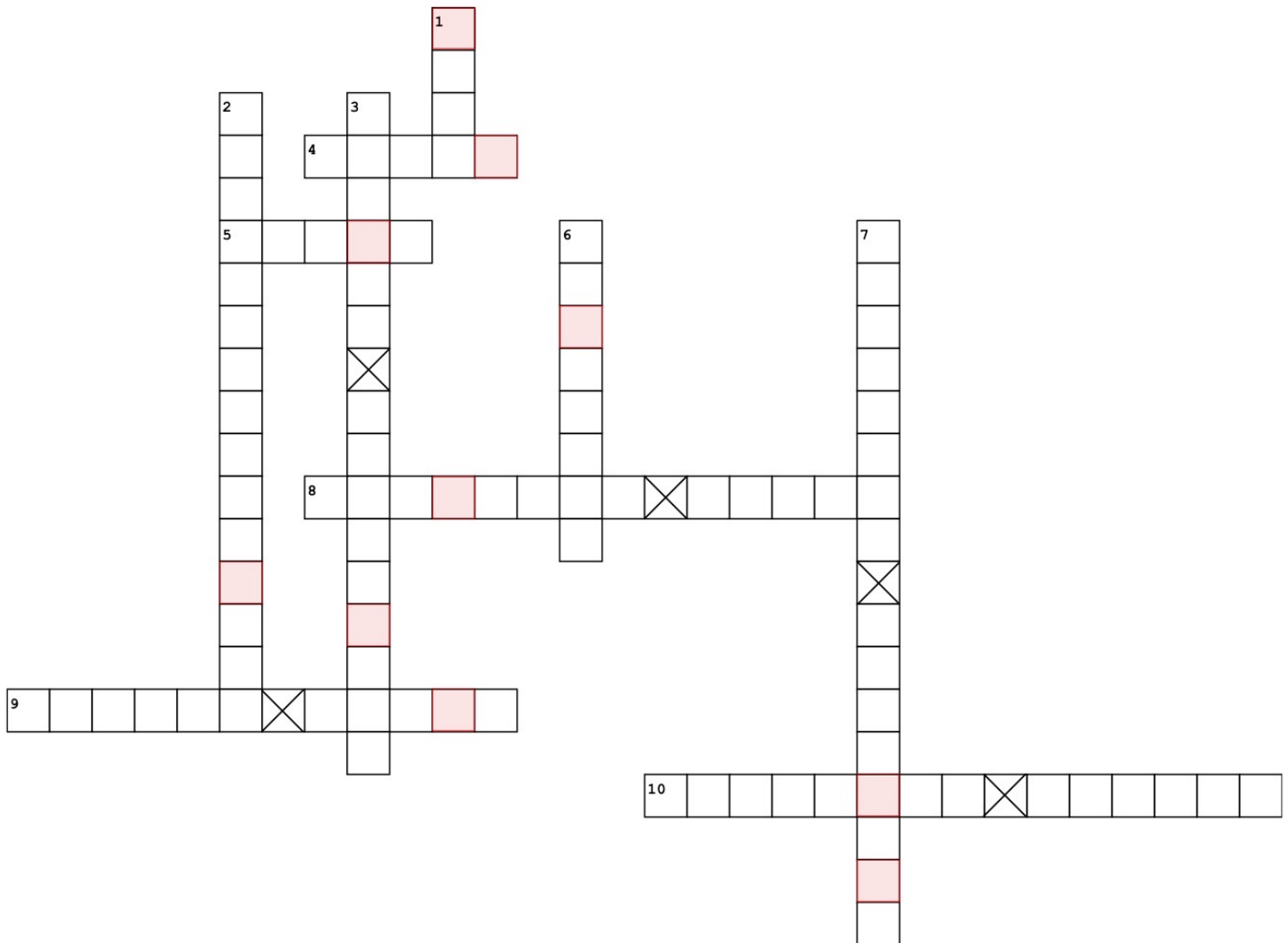

Co je vaše oblíbené jídlo? Nemusí být spojeno s judaismem, ale myslíme to spíš celkově.

Celkově si myslím, že izraelská kuchyně je bezvadná, ale to obecně všechno středomořské jídlo, kde je hodně zeleniny a používají se ingredience které u nás ještě pořád nejsou úplně běžné, jako jsou luštěniny, různé zrní a ještě třeba humus a kuskus.

Laura Coufalová, Saša Kalousová

Židovské Brno

Across

4. Jak se nazývá sedmý den v týdnu, který je věnovaný odpočinku?
5. Pojmenujte potraviny, které odpovídají židovským stravovacím předpisům.
8. Na místě, kde dnes stojí KFC, se dříve nacházela...
9. Jak se nazývá jediná židovská synagoga v Brně?
10. Jaký je symbol judaismu?

Down

1. Posvátný text judaismu je...
2. V jakém stylu je tato synagoga postavena?
3. Jak se nazývají pamětní kameny, které se vsazují do chodníků před domy, kde kdysi žily oběti holokaustu a nacistického režimu? Jejich účelem je připomenout jejich osudy a boj proti zapomnění.
6. Uveďte název židovské čepičky (jinak kipa).
7. Který český panovník vypověděl židovské obyvatelstvo z Brna roku 1454?

Tajenka: Jméno architekta jediné židovské synagogy v Brně je
(Poskládejte ze zvýrazněných písmen)

Závěrem bych vám chtěla za celou třídu 2.D poděkovat. Moc si vážíme toho, že jste si naše noviny přečetli.

Téma Židů je velmi obsáhlé, historicky náročné a zároveň i nesmírně důležité. Doufám, že jste si z jednotlivých článků odnesli alespoň něco nového, zajímavého nebo podnětného k zamyšlení. Snažili jsme se informace podat co nejpřístupněji a srozumitelně, tak aby vás čtení nejen poučilo, ale i bavilo.

Při tvorbě těchto novin jsme se i my sami hodně naučili. Nešlo jen o sběr informací, ale hlavně o pochopení souvislostí, které často ve škole nestíháme probrat do hloubky. Uvědomili jsme si, jak důležité je znát minulost, abychom jí dokázali porozumět a zároveň se z ní i poučit.

Budeme rádi, když se o tématu budete dál bavit. Minulost si musíme připomínat, abychom lépe porozuměli současnosti a dokázali si vážit svobody, kterou dnes máme.

Ještě jednou děkuji za váš čas a pozornost.
Snad se vám noviny líbily!

Karabcová Simona
6.6.2025

NOVINY 2.D - Židé

Úvodní stránka- Karabcová

ÚVODNÍK- Neradilová, Pacasová
HISTORIE ŽIDŮ- Wolf, Zoubek, Hladký
INTERVIEW- Kalousová, Coufalová
KŘÍŽOVKA - Phamová, Jursová
JAZYKOVÉ OKÉNKO- Dvořáčková
Židé dnes- Doležalová, Šlégrová
HEBREJŠTINA- Zeman
ARCHITEKT Otto Eisler- Gregorová, Teplá
Eislerovy BUDOVY- Novotný, Pokruta
BÝVALÉ ŽIDOVSKÉ VILY v Brně- Zbořil, Šíma
ŽIDOVSKÝ HŘBITOV- Kravchenko, Salzburger
TEREZÍN- Kulová, Schick
PAMÁTNÍK OBĚTEM HOLOCAUSTU- Svoboda
ŽIDOVSKÁ SVATBA- Střítecký, Doležel
RECEPTY (KOŠER)- Crhonková, Jarošová
KAMENY ZMIZELÝCH- Karabcová, Adolfová
ŠTATL FEST Brno- Stejskal, Szabó

Poděkování na závěr- Karabcová